

Uppsala/Jönköping 2025-06-30

Håll uppsikt efter djur med blåsor och/eller ulcerationer i sommar!

Det finns många sjukdomar, såväl endemiska som epizootiska, som kan ge blåsor och/eller ulcerationer. Nu i sommar förväntar vi oss många fall av blåtunga vilket medför en risk för att uppmärksamheten avseende andra sjukdomar och epizootier med liknande kliniska symptom sänks. Vi skickar ut denna information till dig som arbetar kliniskt, i syfte att uppmärksamma dig på detta och öka din vaksamhet för kliniska symptom som kan tyda på epizootisjukdom.

Tidig upptäckt är ofta av avgörande för hur stor omfattning ett sjukdomsutbrott får och du som veterinär har en otroligt betydelsefull roll i detta första steg. Därför är det viktigt att du som veterinär vet när du ska kontakta SVA för att diskutera eventuell misstanke om epizootisjukdom och slutsatsen är att du alltid ska ringa om du inte kan utesluta en epizootisjukdom. Vid SVA finns en veterinär som har telefonberedskap för att kunna hantera epizootimisstankar dygnet runt, alla dagar i veckan. När du ringer hjälper vi dig att utifrån anamnes, klinisk undersökning och kunskap om epizootierna och omvärldsläget att bedöma om prover behöver skickas in för att utesluta eller bekräfta misstanke. Vi ger i så fall anvisningar för vidare provtagning. För att öka sannolikheten att vi upptäcker ett utbrott tidigt vill vi hellre att du ringer, även om du har en väldigt "svag misstanke", än att du avstår från att ringa. Det är mindre viktigt att veta exakt vilken sjukdom som du misstänker. Epizootijouren nås dagtid genom växeln på 018-67 40 00 och utanför kontorstid på 018-67 40 01.

Det är Jordbruksverket som fattar det formella beslutet om att prover ska tas, förordnar dig som provtagande veterinär och beslutar om eventuella restriktioner. Men vi på SVA hjälper ofta till med kontakten med Jordbruksverket. Beroende på hur stark misstanken är och vilken sjukdom det rör sig om skickas proverna till SVA med vanlig post eller med budbil.

Veterinärer i fält – hörnstenen i Sveriges sjukdomsövervakning

I Sverige bygger den passiva (=kliniska) sjukdomsövervakningen på att djurägare kontaktar veterinär när hen har sjuka djur, och att veterinärer i sin tur kontaktar SVA eller Jordbruksverket om den kliniska bilden gör att epizootisjukdom kan misstänkas. Detta skiljer sig mot den aktiva sjukdomsövervakningen där det finns övervakningsprogram med provtagning. För många av epizootierna är den passiva övervakningen det mest effektiva, och den enda, övervakning vi har. Du hittar mer information om epizootier på www.sva.se men några viktiga sjukdomar att ha i åtanke just nu är:

Blåtunga

Blåtungevirus (BTV) som orsakar blåtunga smittar via blodsugande svidknott. Sjukdom ses framför allt hos får och nötkreatur men infektionen kan även drabba vilda idisslare samt kameldjur. Alla djur som smittas blir inte sjuka, graden av sjukdom kan variera från lindrig till allvarlig och ibland dödlig. Sedan september 2024 cirkulerar BTV serotyp 3 (BTV3) i sydvästra Sverige. Den kliniska bilden vid BTV3 är initialt ospecifik och utan provtagning är det svårt att skilja BTV3-infektion från andra sjukdomstillstånd. Sjukdomsbilden skiljer sig mellan nötkreatur och får. I Sverige har får vid provtagningstillfället framför allt haft nedsatt allmäntillstånd, nedsatt aptit, håla/stelhet, ökad salivering och feber. Nötkreatur har haft en något lindrigare symptombild med nedsatt allmäntillstånd, sår eller rodnader på mulen, ökad salivering, ökat nosflöde och/eller feber som vanligaste symptom vid provtagningstillfället. Spridning av BTV3

förväntas ske under vektorsäsongen 2025, alltså nu under sommaren. Blåtunga omfattas inte längre av epizootilagen men är fortsatt anmälningspliktig och anmälan görs på SVA:s webbplats: [Länk till anmälan](#). Du behöver alltså INTE ringa till SVA innan du skickar in prover för BTV analys, utan fyller endast i enkäten på webben. Har du däremot frågor kring fallet är du naturligtvis välkommen att ringa. Om analysen för BTV blir negativ, så fundera alltid på om det skulle kunna vara någon av nedanstående sjukdomar.

Mul- och klövsjuka

Mul- och klövsjuka (MK) kan drabba alla klövbärande djur. Viruset är mycket smittsamt och kan smitta både direkt och indirekt. Vid "rätt" förhållanden kan viruset även spridas flera kilometer med vind från infekterade besättningar. Kliniska symtom varierar mellan djurslagen. Nötkreatur får ofta tydliga kliniska symtom med feber, inappetens och nedsatt mjölkproduktion. Inom ett dygn utvecklas blåsor i munslemhinna, klövrand, klövspalt och ibland på spenarna. Får och getter visar oftast mer diffusa kliniska symtom och ofta är hälta, orsakat av blåsor i klövrand och klövspalt, det som noteras. Även grisar kan ha lindrigare ospecifika kliniska symtom som feber, inappetens och hälta på grund av blåsor i klövregionen. Infekterade djur utsöndrar virus via utandningsluften och i alla typer av kroppsvätskor, och detta kan börja redan innan djuret visar kliniska symtom. I januari 2025 konstaterades MK i en besättning av vattenbufflar i Tyskland och i mars påvisades MK i mjölkbesättningar lokaliserade i ett område i Ungern och Slovakien. MK är en epizootisjukdom och anmälningspliktig vid misstanke.

Peste des petits ruminants

Peste des petits ruminants (PPR) kan orsaka blåsor och erosioner. Framför allt får och get drabbas, men även vissa vilda idisslare och kameler kan smittas. Infekterade djur kan få feber, nedsatt allmäntillstånd, minskad aptit och nos- och ögonflöde. Efter några dagar kan lesioner ses i mun, näshåla och ögon. Djuren kan även utveckla hosta, andningssvårigheter och diarré. Dödligheten kan vara så hög som 50–100%. Viruset utsöndras i alla kroppsvätskor samt i träck. Den huvudsakliga smittvägen är via levande djur men även indirekt smittspridning via kontaminerat foder och strö kan ske. Sjukdomen förekommer endemiskt i Afrika och delar av Asien och bortsett från ett utbrott i Bulgarien 2018 så har EU ansetts fritt. I mitten av juli 2024 konstaterats dock PPR i en får- och getbesättning i Grekland och några dagar senare även i en fårbesättning i Rumänien. Sedan de första rapporterade utbrotten har flera, både större och mindre besättningar drabbats i både Grekland, Rumänien och Bulgarien. PPR är en epizootisjukdom och anmälningspliktig vid misstanke.

Får- och getkoppor

Även infektion med får- och getkoppsvirus kan ge blåsor och erosioner. Sjukdomen drabbar får och getter. Symptombilden varierar från akut till nästan subkliniskt beroende på mottagligheten hos djuren. Sjukdomen börjar med feber, aptitlöshet, ökad salivering och flöde från nos och ögon. Inom ett par dagar uppträder förändringar i huden och ibland också på slemhinnor. Kopporna kan ibland vara svåra att ses under ullen/raggen och ses lättast där den är tunn, till exempel i ljumskarna eller i mun- och noshålan. Kopporna börjar som röda "prickar" och utvecklas vidare till blåsor som kan vätska sig och sedan övergå till krustor under avläkningen. Koppor på slemhinnor i magtarmkanalen kan ge allvarliga symtom och unga djur dör ofta av sjukdomen. Får- och getkoppsvirus sprids främst via direktkontakt med smittade djur. Då smittämnet är mycket tåligt och överlever länge i miljön kan det också lätt spridas indirekt via förorenade redskap, transportfordon, kläder och i ull/ragg från tillfrisknande djur. Under det senaste året har det varit flera utbrott av får- och getkoppor hos får och getter i Grekland och Rumänien. Får och getkoppor är en epizootisjukdom och anmälningspliktig vid misstanke.